

ὀφείλομεν τὴν τοῦ δημοσίου. Κατατετρημένους εἰς μικρὰς κοινωνίας, εὔρε καὶ ἀπειργάσθη ἐν ποικιλωτάτοις τύποις κοινωνικοὺς καὶ πολιτικοὺς θεσμοὺς καὶ ἐμόρφωσε τὴν ἰδέαν τοῦ ἐλευθέρου πολίτου. Ἐν δὲ τῷ πολυταράχῳ πολιτικῷ βίῳ κοινὰ καθωδήγουν πάντας τοὺς Ἕλληνας αἰσθήματα, τὸ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς τάξεως, ὧν ἄνευ ἀδύνατος ἐλέγχεται ὁ κανονισμὸς τῆς πολιτείας καὶ τοῦ δικαίου, δυνάμεων ἀσφαλιζουσῶν καὶ προαγουσῶν, ἀλλ' ἅμα περιστέλλουσῶν καὶ κανονιζουσῶν τὴν ἀτομικὴν ἐλευθερίαν. Μελετῶντες δὲ τάρχαῖα πολιτεύματα δυνάμεθα νὰ ἐπαναλάβωμεν τοὺς λόγους τοῦ Ἀριστοτέλους: «πάντα γὰρ σχεδὸν εὔρηται μὲν, ἀλλὰ τὰ μὲν οὐ συνῆκται, τοῖς δ' οὐ χρῶνται γινώσκοντες» καὶ νὰ συμπεράνωμεν μετὰ τοῦ αὐτοῦ φιλοσόφου περὶ τῶν ἐκ τῆς μελέτης ταύτης διδασκμάτων: «δεῖ τοῖς μὲν κεύρημένοις ἱκανῶς χρῆσθαι, τὰ δὲ παραλελειμμένα πειρᾶσθαι ζητεῖν».

Ν. Γ. Πολέτης

ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΟΙΚΙΛΑ

Ὅπως πᾶν ἔργον τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος οὕτω καὶ τὴν γλῶσσαν δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ καταστήσῃ ὑπόθεσιν τῶν μελετῶν του, καὶ τοῦτο κατὰ πολλοὺς καὶ ποικίλους τρόπους καὶ πρὸς διαφόρους σκοπούς. Δύναται νὰ ἐξετάσῃ τοὺς νόμους τῆς γενέσεως καὶ τοῦ προορισμοῦ αὐτῆς, τοὺς νόμους τῆς μεταβολῆς ἐκάστης γλώσσης καὶ τῆς διαφορᾶς τῶν διαφόρων γλωσσῶν ἀπ' ἀλλήλων, τοὺς νόμους τῆς ἀναπτύξεως ἢ καταπτώσεως, τὰς σχέσεις τῆς συγγενείας καὶ ὁμοιότητος ἢ ἀλλοτριότητος αὐτῶν, τὰς σχέσεις τῆς γλώσσης πρὸς τὸ πνεῦμα καὶ πρὸς τοῦτοις τὴν ἀμοιβαίαν ἐπίδρασιν γλώσσης καὶ πνεύματος καὶ τοὺς νόμους τῶν σχέσεων τούτων κλπ. Τὰ ζητήματα ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ὑπόθεσιν ἔχει καὶ καθήκον νὰ ἐξετάζῃ καὶ κατὰ τὸ ἐνὸν λύσῃ ἢ περὶ τὴν γλῶσσαν ἐπιστήμη, ἡ Γλωσσολογία λεγομένη. Ὅτι δ' ἡ ἐρευνα τῶν γλωσσικῶν ζητημάτων τούτων καὶ ἡδίστη καὶ διδακτικωτάτη εἶναι, ἐπίστανται μὲν οἱ παιδείας τινὸς τυχόντες, κατανεῖ δὲ καὶ πᾶς ἄλλος εὐκόλως ἐνθυμηθεὶς πρῶτον μὲν ὅτι πάντα τὰ ἔθνη τὰ εἰς λόγον πολιτισμοῦ τινος καὶ ὑμερώσεως ἐπίδοσιν λαβόντα καὶ περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου ὅπωςδῆποτε φιλοσοφήσαντα, εἰργάσθησαν ὑπὲρ τῆς ἐπιστήμης τῆς γλώσσης· τοῦτο ἔπραξαν οἱ Ἕλληνες, τοῦτο οἱ Ῥωμαῖοι, οἱ Ἰνδοί, οἱ Ἀραβες, οἱ Σίνκι καθὼς καὶ πάν-

τες οἱ τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης λαοὶ μετὰ τὴν ἀναγέννησιν τῶν γραμμάτων. Ἐπειτα δὲ ὅτι ἐν τοῖς πρώτοις παιδεύμασι τῶν νέων τὴν ἐπιστημοτάτην κατέχει θέσιν ἡ τῆς γλώσσης καὶ τοῦ ἐν αὐτῇ διακόσμου κατανόησις. Καὶ τρίτον ὅτι ἐπειδὴ ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς αἰῶνι ἡ ἐθνολογία τοσοῦτον ἐπέδωκε καὶ αἱ ἐθνολογικαὶ ἰδέαι περιφανῶς ἐπρυτάνευσαν ἐν τῇ νεωτάτῃ ἱστορίᾳ τῶν εὐρωπαϊκῶν λαῶν, τῶν πρωτίστων δὲ καὶ κυριωτάτων ἐθνολογικῶν χαρακτήρων καὶ γνωρισμάτων εἶναι ὁμολογουμένως ἡ γλῶσσα, διὰ ταῦτα ἡ καλλιέργεια καὶ διατήρησις τῆς ἐθνικῆς λαλουμένης γλώσσης ἐπιβάλλεται ὡς ἱερὸν καθήκον καὶ ἐπιδιώκεται ἀνεκδότως καὶ διὰ μυρίων ἀγώνων ὑπὸ πάντων τῶν βουλομένων νὰ διασωθῶσιν ἔθνη.

Τὰ μεγάλα καὶ δυσχερῆ καθήκοντα τὰ ἐν τῷ εὐγενεῖ τούτῳ ἀγῶνι ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς αὐτοσυντηρησίας ἐπιβαλλόμενα ἡμῖν τοῖς Ἕλλησι, ταχέως μὲν ἐννοήσαμεν, ἀτελῶς δὲ μόνον μέχρι τοῦδε ἐξετελέσαμεν. Πολλὰ δὲ τούτου δύνανται νὰ προενεχθῶσιν αἰτίαι, ὧν δύο πρέπει νὰ νομισθῶσι κυριώταται· πρῶτον ὅτι δὲν παρεσκευάσθημεν πρὸς τὸ ἔργον μεθοδικῶς καὶ ἐπιστημονικῶς, καὶ δεῦτερον ὅτι εὐθύς ἐξ ἀρχῆς καὶ μέχρι σήμερον ἀτυχῶς ἡ ἐπιστημονικὴ καλλιέργεια καὶ γνώσις τῆς νέας ἡμῶν γλώσσης συγχέεται παρὰ πάντα λόγον μετὰ τοῦ ἄλλου, τοῦ πρακτικοῦ καθ' ὁλοκληρίαν ζητήματος, περὶ τοῦ τίνες λέξεις, τίνες τύποι, τίνες φράσεις, τίνες συντακτικαὶ πλοκαί, τίνες σημασίαι κτλ., πρέπει νὰ παραλαμβάνωνται εἰς τὸν γραπτὸν ἡμῶν λόγον καὶ τίνες οὐχί. Ὅτι ἐν τούτοις συνέβη σύγχυσις ζητήματος καθαρῶς ἐπιστημονικοῦ καὶ δὴ ἐξ ἐνὸς ἢ πάντως ἐξ ἐλαχίστων φύσει ἐξαρτωμένου πρὸς ζήτημα καθαρῶς πρακτικοῦ καὶ δὴ ἐκ πολλῶν ἐξαρτωμένου, κατανοεῖ ἕκαστος εὐκόλως, ὅταν ἀποβλέψῃ εἰς τὰ καθήκοντα τοῦτο μὲν τοῦ ὁμιλοῦντος καὶ γράφοντος καλλιτεχνικῶς τὴν γλῶσσαν, τοῦτο δὲ τοῦ ἐπιστημονικῶς ἐξετάζοντος αὐτήν. Διότι εἶναι προφανές, ὅτι ὁ πρῶτος τοῦτο μόνον ἔχει καὶ ὑφείλει νὰ ἔχῃ σκοπὸν καὶ καθήκον τὸ νὰ μεταχειρίζηται τοιαῦτα τῆς γλώσσης στοιχεῖα, ὅποια καὶ νοοῦνται, ὀρθῶς ὑπὸ τῆς κοινωνίας ἧς χάριν ὁμιλεῖ καὶ γράφει καὶ ἀρέσκειν εἰς αὐτήν, ν' ἀποφεύγῃ δὲ κατὰ τὸν Καίσαρα ὅπως αἱ ναῦται τοὺς σκοπέλους πᾶν ὅ,τι δὲν ἔχει τὰς ἀρετὰς ταύτας. Γούνατιον ὁ ἐπιστήμων γλωσσοδίφης ἀδιαφορεῖ παντάπασι περὶ τοῦ ἂν τύποι ἢ λέξεις τινες κρίνωνται σήμερον ἀρμόδιοι ἢ ἀναρμόδιοι τῷ γραπτῷ ἢ προφορικῷ λόγῳ, ἂν σύνταξις ἢ λέξις ἢ τύπος τις θεωρῆται ἀρμόζων εἰς στόμα χωρικῆς μάλλον ἢ ἀριστοκρατικῆς δεσποίνης κτλ., οὗτος οὐχί τὴν διάκρισιν ταύτην ἀλλ' ὅλως ἄλλοῖον ἔχει ἔργον, ἥτοι

τὴν ἐν τῇ ἱστορίᾳ γένεσιν ἐκάστου τῶν στοιχείων τούτων καὶ τοὺς νόμους τοὺς παραγαγόντας αὐτό, ἐπαγαγόντας δὲ τὴν ἀπώλειαν ἢ μεταβολὴν ἄλλου κττ. Ἑρμηνεύων ἐγὼ ἐν Πλάτωνος τόμ. Γ', σελ. 35 κ. ἐ. τὴν γένεσιν τοῦ μαζι οὐδὲν περὶ τῆς χρήσεως αὐτοῦ εἰς τὸν γραπτὸν ἡμῶν λόγον εἶπον οὐδ' ἠθέλησα νὰ εἶπω. Ὁμοίως τὸ ἔτσι ἐν Ἀθηνᾶς τόμ. Α', σελ. 334 καὶ τὸ Μορέας αὐτόθι τόμ. Ε', σελ. 230, 491, 549. κττ. Ταῦτα εἶναι ἔργα καθ' ὁλοκληρίαν διάφορα. Τὴν διαφορὰν ταύτην τῶν ἔργων τούτων κατενόησεν ἤδη κάλλιστα καὶ ἐξέφρασεν ὁ παλαιὸς Ἐπίκτητος ἀντιτάξας τῇ χρήσει τῶν λέξεων ἧτις εἶναι ἔργον τοῦ συγγραφέως, τὴν παρακολούθησιν αὐτῶν, ὅπερ ἔργον μόνου τοῦ γλωσσολόγου, ἀλλ' ὅμως καθὼς πλεῖστα ἄλλα τῶν θείων ἡμῶν προγόνων σοφὰ διδάγματα οὕτω καὶ τοῦτο παρεβλέψαμεν. Διὰ ταῦτα δ' αἱ περὶ τὴν νεωτέραν ἡμῶν γλῶσσαν μελέται μικρὸν μόνον ἔχουν προβῆ, ἡκιστα δὲ πάντων ἐν ταῖς μεταβολαῖς τῶν φθόγγων καὶ τῶν σημασιῶν τῶν λέξεων, τῆς συντάξεως αὐτῶν καὶ παραγωγῆς. Συνήθως ἐν τοῖς γλωσσολογικοῖς ἀναγράφονται μία ἢ δύο τῆς λέξεως σημασίαι, ἀλλ' οὔτε πῶς ἀνεπτύχθη ἡ σημασία αὕτη οὔτε πῶς συντάσσεται ἡ λέξις καὶ μετὰ τίνων συνεκφέρεται κττ., ἐξετάζεται. Καὶ ὅμως ἀν' ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ ἀκριβὴς ἐξέτασις τῶν μεταβολῶν τῶν φθόγγων, ἀπαρχίτητος εἰς πᾶσαν ἐτυμολογίαν, πλεῖστα γλωσσικὰ μυστήρια διαλευκαίνη καὶ μέγα διαφέρον ἐγείρη, οὐχ ἥττον συμβάλλεται εἰς τὴν γνῶσιν τῆς γλώσσης καὶ οὐχ ἥττον διδακτικὴ καὶ ἡδεῖα καὶ ἀπαρχίτητος εἶναι ἡ ἐπιστημονικὴ τῶν σημασιολογικῶν μεταβολῶν ἔρευνα. «Ἡ ἐτυμολογία, λέγει ὁ Ἀμερικανὸς γλωσσολόγος Whitney σελ. 82 καὶ 93 τῶν Ἀκαδημαϊκῶν τοῦ Ἀναγνωσμάτων, εἶναι ἡ ἱστορία τῶν λέξεων ... ὁ ἐτυμολογὸν ὀφείλει νὰ βασανίσῃ αὐτὴν τὴν προκειμένην γλωσσικὴν ὕλην καὶ δι' ἐρεῦνης ἐκάστης λέξεως νὰ συνάγῃ τὴν βιογραφίαν αὐτῆς» καὶ 197 «τὰ ἐρευνᾶν τὰ κατὰ τὴν ἐτυμολογίαν λέξεως τινος δηλοῖ ἐξετάζειν ἀκριβέστατα πᾶσας τὰς περὶ τὴν σημασίαν καὶ τοὺς φθόγγους μεταβολὰς αὐτῆς, καὶ ἀνατρέχειν κατὰ τὴν ἐξέτασιν ταύτην εἰς ὅσον ἔνεστιν ἀρχαιοτάτους χρόνους». Καὶ 161—2 «ἡ μεταβολὴ τῆς σημασίας τῶν λέξεων εἶναι πολλῶν οὐσιωδεστέρα καὶ ἀναγκαιότερα διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς γλώσσης ἢ ἡ μεταβολὴ τῶν τύπων· ἡ ἔρευνα δὲ τῆς ἀναπτύξεως τῆς σημασίας λέξεως τινος μέχρις οὗ φθάσῃ εἰς τὴν πρώτην καὶ κυρίαν, εἶναι ἐν πάσῃ ἐτυμολογικῇ ἐρευνῇ ἐξ ἴσου ἀπαραίτητον καθήκον ὅπως καὶ ἡ ἔρευνα τῶν κατὰ μικρὸν ἐπελθουσῶν φθόγγικῶν μεταβολῶν τῶν λέξεων μέχρι τοῦ ἀρχαιοτάτου τύπου αὐτῶν· μάλιστα τὸ πρῶτον εἶναι πολλῶν ὠφελιμώ-

τερον, καθ' ὅσον παρέχει μᾶλλον διαφέροντα προβλήματα ἢ τὸ ἕτερον.»

Πλὴν τῶν φθόγγων ἄρα καὶ τῆς σημασίας συνεξεταστέον καὶ τὰ κατὰ τὴν κλίσιν καὶ τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν σύνταξιν τῶν λέξεων. Διότι πάντα τὰ στοιχεῖα τῆς γλώσσης συνδέονται καὶ πάντα συμμεταβάλλονται καὶ δὲν εἶναι δυνατόν νὰ κατανοηθῇ ἡ πάθησις τοῦ ἐνὸς αὐτῶν, ἂν μὴ τὰ μεθ' ὧν στενῶς συνδέεται καὶ ἐξ ὧν πολλάκις ὠρμήθη τὸ πάθος, ἐπαρκῶς κατανοηθῶσιν. Δὲν εἶναι μόνον, ὅπως νομίζουσιν πολλοί, ἡ φωνητικὴ βᾶσις τοῦ τυπικοῦ ἀλλὰ καὶ ἡ σημασιολογία καὶ ἡ σύνταξις. Τοῦτο βεβαίως θὰ εὕρουν παράδοξον οἱ ἀποφαινόμενοι ὅτι ἡ γλωσσικὴ ἐπιστήμη ἐν μόναις τοῖς φωνητικοῖς καὶ τῷ τυπικῷ περιορίζεται, οὐδὲν δὲ φροντίζει περὶ τῆς σημασιολογίας καὶ τῆς συντάξεως αὐτῶν. Περὶ τούτων ἐγὼ ἐν τῷ παρόντι δὲν φροντίζω, θὰ πειραθῶ δὲ μόνον ἐν τοῖς ἐξῆς νὰ δείξω διὰ παραδειγμάτων, ὅτι καθ' ὃν τρόπον διὰ τῆς φωνητικῆς καὶ διὰ τοῦ παραγωγικοῦ οὗτω καὶ διὰ τῆς σημαντικῆς καὶ τοῦ συντακτικοῦ πλεῖστα παράδοξα φαινόμενα διαφωτίζονται, καὶ ὅτι ἀτελής εἶναι πᾶσα περὶ τούτων μονομερὴς ἔρευνα.

Πασιγνωστόν εἶναι τὸ ῥῆμα ξιππάζω καὶ ξιππάζομαι καθὼς καὶ ὁ ξιππασμένος καὶ τὸ ξίππασμα. Ὀμνιάζει τῷ ἀρχαίῳ ἐξιππάζομαι ὅπως τὸ ἐν ὧν τῷ ἐτέρῳ, ὥστε λόγῳ φωνητικῆς οὐδεμίᾳ ἀντίρρησης δύναται νὰ ἐγερθῇ κατὰ τοῦ ταυτίζοντος. Ἀλλὰ πῶς θὰ οἰκονομηθῇ ἡ διάφορος σημασία αὐτῶν; πῶς τὸ ἐξιππάζομαι=ἐξέρχομαι, προτρέχω ἔφιππος, κατήντησεν εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ ἐκπλήττεσθαι, οὐδεὶς ἐννοεῖ. Εἰς τοῦτο βοηθεῖ τὸ μὲν ἡ ἱστορία, τὸ δὲ ἡ φωνητικὴ. Ἡ μὲν ἱστορία διδάσκει ὅτι παλαιότερον τὸ ῥῆμα ἐλέγετο καὶ νῦν ἔτι πολλαχοῦ λέγεται πληρέστερον, ἥτοι ἐν Ἰλνκᾷ στ. 57 ἡκροεξύσπαζε, 172 ἐξυσπασμένος, Θρήνου Κωνσταντινουπόλεως 561 νὰ ξεσπασθῇ (αὐτ. 43 ἀνασπασθῇ, 227 ἐξανασπάται, 324 ἀνάσπαστες 387 ἐξανασπάσετε), ἐν Ἰκαρικῷ Ἰατροσοφίῳ ἀνέγνων πρὸ δύο ἐτῶν ἐξυσπασμόν, λέγεται δὲ καὶ σήμερον ἔτι ἐν Καρπάθῳ καὶ τισιν ἄλλαις γειτονικαῖς νήσοις ξεσπῶ-ξεσποῦμαι. Ἡ δὲ φωνητικὴ διδάσκει ὅτι δι' ἀνομοίωσιν ἀποβάλλεται πολλάκις ὁ ἕτερος δύο ὁμοίων φθόγγων, ὅταν οὗτοι ἐν ἀλλεπαλλήλοις συλλαβαῖς ἀπαγγέλλωνται.

Λέγομεν λοιπὸν πενήντα ἀντὶ πεντήντα ὅπως παλαιότερον ἐλέγετο, μάραθον ἀντὶ μάραθρον, χουλιάρι ἀντὶ χουχλιάρι, εἴντα ἀντὶ τεῖντα (=τί εἰν τά;), νὰ θελήης, θ' ἀπαρεάης, ὁ Ἀναστάης ὁ Χαρίης κττ. ἀλλὰ νὰ θελήσω, θ' ἀπαρεάσω, τοῦ Ἀναστάσι, τοῦ Χαρίσι κττ. καὶ δὴ (ἐ)ξυ-ποῦμαι ἀντὶ (ἐ)ξυ-σποῦμαι ἐκ τοῦ συ-σπῶμαι=συ-

στέλλομαι, φυλάττομαι πρέκνυεν ἐν τῇ μετὰ τῆς ἐξ συνθέσει ἡ ἔννοια τοῦ ἐγκντίου ρίπτομαι ἔξω, ἐκπλήττομαι, φαντάζομαι κτλ.¹

Πάντες λέγομεν ὅτι ὁ παππᾶς ἐξομολογᾷ ἢ ἐξαγορεύει. Ἀλλὰ προφανῶς ἡ σημερινὴ αὐτῶν χρῆσις οὐ μόνον δὲν ταυτίζεται ἀλλὰ καὶ ἐκ διαμέτρου ἀντίκειται τῇ ἀρχαίᾳ, ἀφοῦ οὗτος ἀκριβῶς οὐδὲν ἐκφέρει τῶν ἐξομολογηθέντων αὐτῷ, ἀλλὰ τότε πῶς ἐξομολογᾷ καὶ ἐξαγορεύει; Ἵνα τοῦτο νοηθῇ, ἀνάγκη νὰ λεχθῇ ὅτι μετὰ τῆς χρήσεως μετεβλήθη καὶ ἡ σύνταξις τῶν ῥημάτων, καθ' ὅσον ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν ἄλλως συνεδέθησαν καὶ συνετάχθησαν τὰ ῥήματα ταῦτα καὶ ἄλλως συνεδέοντο ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ. Ἡμεῖς δηλ. καθὼς ἐν τῷ ἀγιάζεται, βαπτίζεται, χειροτονεῖται, εὐλογεῖται, φωτίζεται, θάπτεται κττ. ᾠσθάνθημεν πρᾶξιν ὑπὸ τοῦ ἱερέως ἐκτελουμένην, οὕτω καὶ ἐν τῷ ἐξομολογεῖται, ἐξαγορεύεται, καὶ δὴ κατὰ τὸ ἀγιάζεται ὁ λαὸς ἀλλ' ἀγιάζει ὁ ἱερεὺς, εὐλογεῖται ὁ γάμος ἀλλ' ὁ ἱερεὺς εὐλογεῖ αὐτόν, βαπτίζεται βαπτίζει, χειροτονεῖται χειροτονεῖ κττ. ἐπλάσαμεν καὶ τοῦ παθητικοῦ πλεόν ἀντὶ μέσου ἐκληφθέντος ἐξομολογοῦμαι ἐνεργητικὸν ἐξομολογεῖ ὁ ἱερεὺς, καὶ τούτου παρὰλλήλως τὸ συνώνυμον ἐξαγορεύω—ἐξαγορεύομαι, καὶ κάπου ἀλλὰ δὲν ἐνθυμοῦμαι πρὸς τὸ παρὸν τοῦ τὸ καταρῶμαι—καταρῶ. Οὕτω τὸ νῦν ἐξομολογῶ καὶ ἐξαγορεύω οὐδὲν κοινόν ἔχει τῷ ἀρχαίῳ ἐξομολογῶ καὶ ἐξαγορεύω, ἀλλ' ἐπλάσθη ἐκ τοῦ μέσου ἢ μάλλον παθητικοῦ καθ' ὃν τρόπον ἐν τοῖς μεταγενεστέροις χρόνοις καὶ ἐν τῷ μέσῳ αἰῶνι ἐλέχθη τὸ ψηφίζω ἀπὸ τοῦ μέσου καὶ παθητικοῦ ψηφίζομαι, χαρίζω ἀπὸ τοῦ χαρίζομαι, ἡττώ=νικῶ ἀπὸ τοῦ ἡττώμαι, βεβαιῶ ἀπὸ τοῦ βεβαιοῦμαι, ἀλίσκω ἀπὸ τοῦ ἀλίσκομαι, κτῶ ἀπὸ τοῦ κτῶμαι, ἐξηγῶ ἀπὸ τοῦ ἐξηγοῦμαι κττ. καὶ ἀντιστρόφως ἀπὸ τῶν ὡς ἐνεργητικῶν μεταβατικῶν ἐκληφθέντων τύπων εἰς-ω ἐπλάσθησαν τὰ μέσα ἀπαντῶμαι ἀπὸ τοῦ ἀπαντῶ τινά, δοκοῦμαι ἀπὸ τοῦ δοκῶ (= νομίζω), συνερίζομαι ἀπὸ τοῦ συνερίζω, ἐχθρεύομαι κττ. πρβλ. περὶ τούτων Einleitung σελ. 198 κ. ἐξ.

Κατὰ ταῦτα ἂν εἰς ἐρμηνείαν τοῦ ξυποῦμαι ξυπασμένος ξυπῶ¹ κλπ. ἤρκει ἡ γνώσις τῶν παλαιότερων τύπων καὶ ἡ τῶν σημερι-

¹ Ὅτι κατ' αὐτὰ ἡ ὀρθὴ γραφὴ τῆς λέξεως εἶναι ἡ διὰ τοῦ υ καὶ δι' ἐνός π, πρόδηλον, καθὼς καὶ τοῦ Μορέας ἡ διὰ τοῦ ο καὶ τοῦ ἡμαρ ἦγον κτλ. διὰ τοῦ η οὐχὶ διὰ τοῦ ει ὅπως σφολογιώτατος τις ἀνιστέρητος εἰσηγήσατο· διότι πολλοὺς αἰῶνας πρὸ τοῦ ἐνεστῶτος εἶμαι ἐλέγετο (ἐν τῇ Ἀγίᾳ Γραφῇ συχνότατα) ἡμην, ἦγον ἡμεθα, καὶ ἐκ τούτων ἐπλάσθη ὁ ἐνεστὼς εἰς -μαι, πρβλ. ἐκείμην ἐκειτο—ἐκείμεθα—κεῖμαι=ἡμην ἦτο ἡμεθα—εἶμαι). Ὁμοίως γελοία καὶ ὅλως παράλογος εἶναι καὶ ἡ ὀρθογραφία τίς ἄλλος διὰ τοῦ ι, ἀφοῦ οὐδέποτε ἐν τῇ με-

νῶν ιδιωμάτων καὶ ἡ φωνητική, εἰς νόησιν τοῦ ἐξομολογῶ ἐξαγορεύω ταῦτα δὲν ἀρκοῦν, ἀλλ' ἀνάγκη τῆς συντάξεως.

Γέρνω κ.τ.λ. = κλίνω, κλίνομαι· περὶ τούτου τοῦ ῥήματος διέλαβον πολλοί· οἶον ὁ Βυζάντιος ἐν τῷ Λεξ. τῆς καθ' ἡμᾶς ἐλλ. παράγει αὐτὸ ἐκ τοῦ γέρανος τὸ γεράνι, ὅπερ μορφολογικῶς ἀδύνατον καθ' ἑλοκληρίαν, ὁ δὲ Κορ. ἐν Ἀτάκτ. Α' 80 ὑποθέτει ὅτι λέγεται γέρνω ἀντὶ γύρω ὅπως σέρνω ἀντὶ σύρω, καὶ οὕτω παραδέχεται ὅτι ὑπῆρχε τὸ πάλαι ῥῆμα τι γύρω, ὅπερ οὐ διεσώθη ἡμῖν διὰ τῆς γραμματείας. Ὁ κ. Deffner ἐν Κουρτίου Μελετῶν Τόμ. Δ' 286 γράφει «γέρνω γύρνω καὶ γυρνῶ ducta a yeiere γυρόω». Ἀλλ' ἐκ τοῦ γυρόω θὰ παρήγατο γυρώνω οὐδέποτε γύρω, ὅπως οὐδ' ἐκ τοῦ δηλώω δηλώω οὐδ' ἐκ τοῦ φανερώω-φανέρω ἢ τι τιοῦτον. Ὁ δὲ κ. Γουγ τέλος πεισόμενος λόγον ἐν Bezz Beitr. Γ' 227-8 περὶ τοῦ ῥήματος λέγει ὅτι ὁ Κοραΐης παρήγαγε τὸ ῥῆμα γέρνω-γύρω ἐκ τοῦ γύρος. Ἀλλὰ καὶ τοῦτο ὁμολογουμένως ἀδύνατον. Διότι τὰ παρώνυμα ῥήματα λήγουσιν εἰς διαφωρα τέλη ἢ καταλήξεις (— ἴζω, -άζω, -εύω, -ώνω κττ.)· οὐδεὶς δ' ἡμῶν εἶδεν ἢ ἤκουσεν ἢ πιστεύει ὅτι δύναται νὰ λεχθῇ λόγω ἐκ τοῦ λόγος, ἢ τάγω ἐκ τοῦ τάγῃ κ.τ.τ. ἐπομένως οὔτε ἐκ τοῦ γύρος οὔτε ἐκ τοῦ γέρανος εἶναι δυνατόν νὰ λεχθῇ γύρω. Ὅτι δὲ ἀπὸ ῥηματίων εἰς-σω δὲν εἶναι δυνατόν νὰ παραχθῇ ῥῆμα γύρω ἢ γύρνω κ.τ.τ. ἀπέδειξα ἐν ΚΖ' Τόμῳ τοῦ Περιοδικοῦ τοῦ Κηην σελ. 70 κέξ. Τὸ γύρνω ἢ γέρνω πρὸς τούτοις διαστέλλεται καὶ κατὰ τὴν ἔννοιαν ἀπὸ τοῦ γυρνῶ (γερνῶ), καθ' ὅσον τοῦτο εἶναι ταυτόν τῷ γυρίζω ἀτί τριγυρνᾶς ἐδῶ πέρα ;» γύρνα 'πὸ δῶ πειρὸ ὕστερα», Ἀραβαντ. 263 «σᾶ νύφη χρυσοστόλιστη 'ς τὰ πέλαγα γυρνάει»· ἐγένετο λοιπὸν τὸ γυρίζω γυρῶ καὶ γυρνῶ ὅπως τὸ σκορπιζω ἐγένετο σκορπῶ, τὸ περῶ-περνῶ τὸ ἀρπαίζω-ἀρπάχνω, τὸ στέλλω στέλνω, παραγγέρνω· φθέρνει ἐν Βατραχομουρ. Mullach 102 κ.τ.τ. Ἡ τοῦ Κορ. γνώμη εἶναι δυνατὴ, ἀλλ' ἀμφισβητώτα, διότι δὲν φαίνεται πιθανόν ὅτι δὲν θὰ παρεδίδετο ἡμῖν κίνημά τι τοῦ ῥήματος γύρω ὑπὸ τινος. Διότι ἡ γλῶσσα τοῦ Ἑσυχ. ἣν παραθέτει ὁ Κορ. «γυρτόν, σκύφον» εἶναι σκοτεινὴ καὶ διορθοῦται, τούτου δ' ἐνεκα δὲν δύναται νὰ μαρτυρήσῃ τι ὑπὲρ ἄλλου, αὐτὴ βοήθειας χρήζουσα.

Καθ' ἡμᾶς ἡ ἀληθὴς παραγωγή εἶναι ἐκ τοῦ ῥήματος ἐγείρω, ὃ ἐγένετο γέρνω ὅπως τὸ σπείρω σπέρνω, τὸ σύρω σέρνω κ.τ.τ. Τὸ ῥῆμα (ἐ)γείρω σώζεται ἐν τῇ Κάτω Ἰταλίᾳ, πρὸβλ. Rivista di Filolog. Β'.

σημδρινῇ ἐλληνικῇ τὸ ε μεταξὺ συμφώνων τρέπεται εἰς ι, ὀρθὴ δὲ ἡ διὰ τοῦ οι, διότι αἱ γυναῖκες τοῖς γυναῖκες, τ. ἑ. Ὁ φθόγγος ι (-αι) εἰσήλασεν ἀπὸ τῆς ὀνομαστικῆς ἐπὶ τὴν αἰτιατικὴν.

313 eghiru ce v'ale ecino 's to crevati=ἐγείρου καὶ βάλε ἐκεῖνο
'ς τὸ κρεβάτι, 439 eghéreso=ἐγείρετο, 499 ghiru=ἐγείρου. Mo-
rosi Studi 28 m'a maddia ghermèna-coi capilli alzati=μὲ τὰ
μαλλιά γερμένα. Ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ παλαιτέρᾳ γραμματεῖᾳ ἀπαντᾷ,
πρὸλ. Λάμπρου Rom. σελ. 278 στ. 666 ἐγέρνει τὰ βαρέλλια διὰ
νὰ ἐξηγήσῃ, 230 στ. 2934 μήπως καὶ εἶναι δυνατόν σπέρμα ἀνδρείας
νὰ γείρῃ (τοῦτο ἐλήφθη ἐκ τῆς γλώσσης τῆς Γραφῆς «καὶ ἐξανα-
στήσῃ σπέρμα τῷ ἀδελφῷ»). Legr. Τόμ. Α'. Βιβλ. σελ. 226 στ.
1 ἀξύπν', Ἀβραάμ, ξύπν' Ἀβραάμ, γείρου καὶ πάνω στάσου» καὶ
στ. 26 «καὶ γείρου κίνησε νὰ πάς» καὶ 480 ἀξύπνησε, γείρου νὰ
ντυθῇς. Καὶ Ἀλωσ. Κωνστ. 717 «καὶ ἐγερνόμην κ' ἔγραφα καὶ
μετέπιπτον πάλιν.» Trois poèm. 318, 2723 γέρνω, θεωρῶ τὸν
Αἰδουστρον. ἐν Γαδάρου Λύκου Διηγησ. 446.

Πέφτει, κυλιέται, γέρνεται καὶ ἐξωραττουκῶνει.

Διηγῆτ. Παιδιοφρ. 952 νὰ γείρης ἐξανάσκελα, νὰ πύσης ἄνω
κάτω.

Ἐν Πουλολόγου 113 ἐγέρνεσαι, σηκώνεσαι κ' εἰς τὸ βουνὸν ὑπάγεις.
142 νὰ γέρνεσαι, νὰ πλένεσαι.

625 καὶ τὴν αὐγὴν ἐγέρνεσαι καὶ τὰ μανδριὰ γυρεύεις.

Ενιτειάς 36 ἐγείρου, υἱὲ Ἀλέξης, ἐντύσου καὶ ποδέσου.

Σαχλήκη Ἑρμην. 11 κ' ἀπὸ τὸν Ἀἰδὸν τοὺς νεκροὺς κολάζομαι
νὰ γείρω. Καὶ 16 καὶ μούλας λέγω, πέτχσε νὰ γείρης εἰς τὰ ὕψη.

255 Κ' ὡς διὰ τὰ δόσια ἡ πολιτικὴ χιλιμουντρὰ καὶ γέρνει
τοῦ αὐτοῦ Ἀφηγήσ. 11 καὶ νὰ διαγείρῃ ὁ λογισμὸς τ. ἔ. νὰ
ἐγερθῇ καὶ δὴ ἐπιστρέψῃ.

376 κ' ἂν ἔλειπεν κ' ἐγέρνουμουν καὶ πῆγαινα παρέκει.

638 Ἐδιέγερνεν ἡ δέσποινα μὲ πρόσωπον . . .

Ἀναφέρει δὲ καὶ Δουκ. γέρνειν ἐκ τοῦ Φυσιολ. περὶ φύσεως ζώων.
«κ' ἐμπρὸς 'ς τὴν πόρτα κάθεται ὁ λέων κ' ἀναμένει, τὰ ζῶα ὅλα
γέρνονται ἐβγαίνουν ἐκ τοῦ δάσους. ἐκ Γάμων Θησέως νὰ γέρνουν ὅλα
τὰ κορμιά ἐδῶ κ' ἐκεῖ καθόλου, ἕνα καὶ ἄλλο ἔγερναν ὁ βρώμος...»
καὶ «τὰ σώματα ξεγέρνασιν ἄνω καὶ κάτω κεῖνα». Καὶ ἐκ τῶν
μύθων τοῦ Αἰσώπου σελ. 155 «ἐγέρνειν=ἐγείρειν. Λέγεται δὲ καὶ σή-
μερον ἀκόμη ἐν Κρήτῃ, πρὸλ. Π. Βλαπτεῦ Γάμων ἐν Κρήτῃ σελ. 79
«τὸ αὐλῆς σημάδι νὰ μου 'πῆς νὰ γείρω (=ἐγερθῶ) νὰ σ' ἀ-
νοίξω.» Ὡς πρὸς τὸν τύπον λοιπὸν οὐδεμία δυσχέρεια ὑπάρχει, ἀλλ'
ὡς πρὸς τὴν ἐννοίαν ὑπελείπεται τις, καθ' ὅσον δὲν εἶναι σαφές, πῶς
ἐκ τῆς ἐννοίας τοῦ ἀνυψοῦν -οὔσθαι ἔμελλε τὸ ῥῆμα νὰ περιέλθῃ εἰς

τὴν ὅλως ἀντίθετον σημασίαν τοῦ καταβιβάζειν, κλίνειν. Ἄλλ' ὁμοία μεταβολὴ τῆς σημασίας εἰς τὸ ἀντίθετον παρατηρεῖται καὶ ἐν τῇ λέξει ἄλογον (πρὸλ. Ἀθηνᾶς τόμ. Γ', σελ. 175), καὶ ἐν τῷ ῥήματι ζυγώνω καὶ ἄλλοχρῶ, οὐδὲ εἶναι θαῦμα, ἀφοῦ ἐπὶ τοσοῦτους αἰῶνας τοῦ ῥήματος ποικιλωτάτῃ ἐγίνετο χρῆσις. Ἄν μὴ συναλλώμεθα φράσεις οἷον «τὰ σώματα ξεγέρνασιν ἄνω καὶ κάτω καὶ ἡ ζυγαριὰ γέρνει ἄπάνω καὶ κάτω ἥσαν ἐπιτήδεια νὰ παραπλανήσωσι καὶ ὁδηγήσωσι κατὰ μικρὸν εἰς τὴν ἔννοιαν τοῦ κλίνειν. Ἄν ἡ πρώτη ἢ ἡ δευτέρα ἔννοια ἐνυπάρχῃ ἐν ἄλλαις φράσεσιν, ἄδηλον, π.χ. «ἐνέρνει τὰ βαρέλλια διὰ νὰ ἐξηγήσῃ», γέρνω μπουγάδα. Ἡ πρώτη ἔννοια ὑποφαίνεται ἔτι ἐν τισι συνθέτοις π.χ. ἀναγέρνω ἐν Κρήτῃ—ἐρευνῶ ἐν τῇ οἰκίᾳ, ὅπως ἀνεύρω τι, ὅτε τὰ πάντα ἀνεγείρω· ἐν Θήρᾳ ἀνεγέρνω=ἀνασκάπτω ἀγρούς ἢ ἀμπελῶνας, πρὸλ. Πεταλᾶ Θηρ. 19-20 «θ' ἀνεγείρω τὸ χωράφι μου» καὶ «κάθε χρόνος ἀνεγέρνω τὰ μπελίκι μου». Γράφει δὲ καὶ Ἀραβὸν τινὸς ἐν Συλλογῇ σελ. 147 «νὰ διαγείρη καὶ διαγείρω»—ἐπιστρέψω, ὅπερ καὶ ἐν Κρήτῃ ἐν χρήσει προφερόμενον γιγέρνω ἀντὶ διαγέρνω, ἐγείρω θὰ γιγείρω—ἐπιστρέψω, πρὸλ. καὶ Δουκ. διαγέρνειν ἐκ Γλωσσαρίου «ἀποίχεται, ἀπομακρύνει, ταξιδεύει, διαγέρνει» πρὸλ. καὶ ὅσα περὶ τούτου ἔγραψε Κοραΐς Ἀτ. Α' 80 διαγέρνω=ἐγείρομαι διὰ τινὰ τόπον=ἵνα που πορευθῶ» πρὸλ. «πάω γιὰ τὴν Κρήτη». Ὁ Κορ. ἀναφέρει γυρτός ὡς παθητ. ῥηματικὸν τοῦ γύρω, ἡμεῖς ἠκούσαμεν πολλάκις τὸ γερτός=ἐγερτός, ἀλλ' οὐδέποτε τὸ γυρτός πρὸλ. «ἀγέρτος» πάει 'ς τὰ γερτός=ὑπάγει ὅθεν εἴθε νὰ μὴ ἐπανέλθῃ. Ἐν Θήρᾳ διγέρνω καὶ ἀδιγέρτος. Καὶ ἂν δὲ ἀληθῶς εἶναι ἐν χρήσει, γραπτέον γειρτός καὶ παραβλητέον πρὸς τὸ Τσακ. σπειρτέ ἀντὶ σπαρτός ἐκ τοῦ σπείρω ἔσπειρα κ.τ.τ. Γέρματα λέγονται ἐν Μαστοῖς τῆς Χίου οἱ θόλοι τῶν ὁδῶν, ἐν ᾧ μᾶλλον ἢ πρώτη σημασία ὑποκρύπτεται, ὅτε ὡς ὑφούμενοι μᾶλλον ἢ ὡς κλινόμενοι δυνάμενοι νὰ θεωρηθῶσιν. Εἰς ἐρμηνείαν ἄρα τούτου τοῦ ῥήματος ἀπαραίτητος ἐφάνη οὐχὶ τοσοῦτον ἢ φωνητικὴ ὅσον ἡ γνῶσις τῆς παραγωγῆς τῶν λέξεων ἐξ ἀλλήλων καὶ τὰ παλαιότερα γλωσσικὰ μνημεῖα καὶ ἰδιαιτέρως ἡ σημαντικὴ.

ἀπαντῶ καὶ ἀπαντήχνω ἀπάντηξα· πλὴν τῆς γνωστῆς σημασίας τοῦ ἐντυγχάνειν ἔχει παρ' ἡμῖν καὶ ἄλλην, τὴν τοῦ κωλύειν, μάλιστα τοῦ οὐκ ἐπιτρέπειν παρελθεῖν ἢ ποιῆσαι τι «ἀπάντη τονὲ νὰ μὴ φύγῃ!» «ἄς μὴ μ' ἀπαντᾷ κιανεῖς νὰ τότε σκοτώσω τὸν σκύλλο!» ἀνὰ ἕνα μὴ λάχω ἕκαστὸν νὰ τὸν ἀπαντήξω, θελά τὸν ἔχει σκοτωμένο» «ἀπάντᾳ μου τὰ βούρα!» «μὴ μ' ἀπαντᾷς νὰ περάσω».

ἀπαντήζαντονέ, μὰ κερασμένο θελά σου τον ἔχει κακιά!» Τὴν σημασίαν ταύτην εὐκόλως ἐκ τοῦ ἐντυγχάνειν συναντᾶν προκύπτουσιν φαίνεται ὅτι ἔχει τὸ ῥῆμα καὶ ἐν Νάξῳ, πρὸλ. Νεοελλ. Ἀναλ. Β' 98 «δώνει μὲν κλωτσιὰ τῆς παππαδιάς καὶ πέφτ' ἀνασκελα, ποῦ πήγαινε νὰ τὸν ἀπαντήξῃ» (τ. ἔ. νὰ ἐμποδίτῃ νὰ μὴ βάλῃ τὸν Παππὸν εἰς τὸ σακκί) καὶ «ἡσκότωνενε τσοὶ μπουνιές τὸν ἄθωρο καὶ δὲν ἠπῆνε χριστιανός νὰ τὸν ἀπαντήξῃ.» Ἐπειδὴ δὲ ὁ συναντῶν ἀνθρώποις ἐρίζουσι καὶ ἐμποδίζων τὴν περαιτέρω ἐξακολούθησιν τῆς ἐριδος δύναται νὰ ὑποληφθῇ ὅτι ζητεῖ νὰ λυτρώσῃ τὸν ἀσθενέστερον καὶ δὴ τὸν πάσχοντα, διὰ ταῦτα ὁ ἐκδότης ἐκεῖ οὕτως ἐννοεῖ τὸ ῥῆμα. Καὶ ἀληθῶς ταύτην τὴν σημασίαν ἔχει ἐν Ἡπειρῳ, πρὸλ. Ἀραβαντ. 347 «ὡς τὴν πόρτα σου μὲ καρτεροῦν ὄχτροι μὲ τὰ μαχαίρια, ἔβγα, κυρά μου, ἀπάντα με μὲ τὰ σπῆρα σου τὰ χέρια» = φύλαττε, περίβαλλε καὶ κάλυπτε με. Καὶ ἐν τούτῳ ἔρα ἡ σημαντικὴ ἀναγκασία.

ἀμούχλα = εὐρώς, παρὶ τοῦ ὀνόματος τούτου διέλαθεν ὁ ἀοίδιμος Καραῆς ἐν Ἀτ. Β' . 254, σχετίζων αὐτὸ πρὸς τὸ *mucor* τῶν Ῥωμαίων. Ἀλλὰ τὴν ἀληθεῖ παραγωγὴν τοῦ ὀνόματος ἐκ τοῦ ὀμίχλη διδασκόμεθα πειστικῶς ὑπὸ τῶν ἀναγινωσκομένων ἐν Δουκ. ἐν Add. «ἀμούχλη: nebula seu aër nubilus vel densa caligo, ὀμίχλη, Astronomus Graecob. ex Cod. Reg. 1595 dap. παρὶ νεφελῶν «κύκλοθεν δὲ τῆς γῆς ὅλης, εἰς τὰ ἐσώτερα μέρη τοῦ Ὀκεανοῦ, ἐνὶ ἣ γῇ σφουγγαροειδής, χαύνη, ἀπαλὴ καὶ ἀπικεῖ ἐβγαίνει ἡ πνοὴ τῆς γῆς ὥσπερ ἀμούχλη, ... et infra «ὥσπερ ἐπάνω νεφέλη, οὕτως δὲ ἀμούχλη γίνεται.» Ὁ τύπος ἔρα ἀμούχλη ἐδήλου ποτὲ τὴν ὀμίχλην καὶ ἔπειτα κατήντησε νὰ σημαίνῃ καὶ τὸν ἐν τῇ ὀμίχλῃ καὶ ὑγρασίᾳ ἀναπτυσσόμενον εὐρώτα.

Ξανοίγω ἐξάνοιξα ἐν Κρήτῃ = παρατηρῶ, κυτᾶζω, βλέπω, π. χ. ξάνοιξέ με, ξάνοιξε τὸ ταικᾶλι, ξάνοιξ(ε) ἂν τρέχῃ τὸ νερό κτλ., παρὰ τοῖς μεταγενεστέροις ἐδήλου τὸ ῥῆμα = ἐντελῶς ἀνοίγειν, τὰ πάντα ἀνοίγειν πρὸς ἐπισκόπησιν καὶ ἐξέτασιν τῶν ἐν αὐτῷ. *Trois Poém.* 300 τὰς πόρτας ἐξανοίγουσιν ἐντεῦθεν ἡ σημασία τοῦ προσεκτικῶς, ἐπιμόνως παρατηρεῖν, ἐξετάζειν τι. Ἐν Κύπρῳ ξαννοίω σῶζει τὴν παλαιότεραν ταύτην σημασίαν, ἥτοι ἐρευνῶ νὰ μάθω τι παρά τιнос «ῥωτᾷ τὴν καὶ ξαννοίει τὴν ποίαν ἀκπᾷ ὁ ῥῆγας» Κυπρ. Γ' . 280 Σακελλαρίου, ὁμοίαν ἐννοιαν ἔχει καὶ ἐν Κρητικῷ ποιήματι Στεφάνου Σαχλήκη, ἡ πολιτικὴ τὸν καυχόν της καλὰ τὸν ἐξανοίγει = ἐρευνᾷ, ἐξετάζει.

ἀπαντέχω ἀπάντεχα. ἀορ. λείπει = περιμένω, προσμένω, ἐλπίζω ἐν Ἡπειρῳ δηλοῖ νομίζειν, εἴεσθαι πρὸλ. Ἀραβαντ. Συλλ. 223 «παν-

τέχεις κ' εἶσαι ἄνθρωπος ;» καὶ ὄνομα ἀπαντοχή=προσδοκία, ἐλπίς, κ.τ.λ. Τὰς διαφόρους σημασίας ταύτας βλέπε παρὰ Κορ. Β' . 52-54. Τὸ ῥῆμα τοῦτο ὁ μὲν Κοραῖς παρήγεν ἐκ τοῦ ἔχω καὶ τινος ἐπιρρήματος ἀπαντα, ὃ παρέβαλε πρὸς τὸ πάραντα ἅπαντα κάταντα τοῦ Ὀμήρου· ὁ δὲ Ἀσιώπις γράφει ἀπανδέχω καὶ ἀνευρίσκει διασωθέν τὸ ἐνεργητικὸν τοῦ ἀρχαίου ἀποθετικοῦ δέχομαι. Ἀλλ' ἐν μὴ παντάπασιν ἀπατώμεθα, ταῦτα εἶναι ἀδύνατα· διότι πρῶτον μὲν ἀνάγκη νὰ εἴμεθα οὐχὶ ταχυπειθεῖς, ὅπως μὴ ἀπατώμεθα ὑπὸ τῶν ἐξωτερικῶν ὁμοιοτήτων, ὥστε εὐκόλως νὰ πιστεύωμεν ὅτι ἡ νέα Ἑλληνικὴ διασφύζει πράγματα ἀρχαιότερα τῆς ἀρχαίας· δεύτερον δὲ παρατηροῦμεν ὅτι ἡ σύνθεσις τοῦ ἀπαντα-ἔχω εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατος καὶ ἀκατάληπτος· ἐπειδὴ οὔτε ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ ἡδύνατο νὰ συμβῇ τιαύτη σύνθεσις ἀντικρὺς καταπατοῦσα τὸ *praeceptum regium* τοῦ Σκαλιγέρου, καθ' ὃ «τὸ ῥῆμα τῆς Ἑλλην. γλώσσης μόνον μετὰ προθέσεων δύναται νὰ συντίθεται, χωρὶς νὰ μεταβάλλῃ τὴν ἰδίαν φύσιν», οὔτε ἐν τῇ νέᾳ, ἅτε καθ' ὁλοκληρίαν ἀγνοοῦσῃ τὸ ἐπιρρημα ἅπαντα. Ἄν λοιπὸν μὴ σφαλώμεθα, ἀνάγκη ἄλλης ἐτυμολογίας, καὶ ταύτην ὑπεδγλώσαμεν ἡδὴ, τ. ἔ. ἐκ τοῦ ὑπ-αντ-ἔχω=ὑπομένων τι ἀντέχω, ὅθεν εὐκόλως ἡδύνατο ν' ἀναπτυχθῇ ἡ ἔννοια τοῦ ὑπομένειν, καρτερεῖν, ἐλπίζειν· τούτῳ συνηγορεῖ θαυμασίως καὶ τὸ ὄνομα ἀπαντοχή κατὰ τὸ ἐξοχή-κατ-ἀπ-παρ-περι-αν-κ.τ.τ. πρὸς δὲ καὶ τοῦτο ὅτι τὸ ῥῆμα δὲν ἔχει ἀόριστον ὅπως οὐδὲ τὸ ἔχω, οὐδὲ τὸ κατέχω ἐκάτεχα, ἀπέχω ἄπεχα (μόνον τὸ προσέχω ἐπρόσεξα). Ὅτι τὸ ὑπαντέχω δὲν ἀπαντᾷ ἐν τοῖς ἀρχαίοις, οὐδὲν βλέπει. βεβαίως δὲν ἀπαντᾷ οὔτε τὸ υποδιαφορίζω οὔτε τὸ διανταλλάσσω κ.τ.τ. ἀλλὰ τίς θάρονθῃ ὅτι τὸ ἀποδιαφορίζω, διανταλλάσσω ἐκ τούτων προῆλθον ; ἐκ τοῦ ἀπάντεχα ἐσχηματίσθη ἐνεστώως ἀπαντεχαίνω ὅπως ἐκ τοῦ ἐπῆγα πηγαίνω κατὰ τὸ ἐλεύκανα λευκαίνω, ἐμάραντα μαραίνω κ.τ.τ.

ἄρμος ὁ, ἐν Ἡπειρῷ σώζεται ἡ λέξις ἐν τῇ ἀρχαίᾳ αὐτῆς σημασίᾳ, πρβλ. Ἀραβαντινοῦ Συλλ. 256 καὶ 257 «κ' ἀπ' τὲς σαράντα κ' ὕστερα ἄρμους-ἄρμους χωρίζει». Ὁμοίως καὶ ἐν Πάρῳ, ἴδε Πρωτοδίκου Ἰδιωτ. 15. Παρ' ἡμῖν δὲ ἐν Κρήτῃ σημαίνει λόφον ἐπιμήκη ὑψηλὸν ἐπὶ ὄρεπεδίου ἥτοι ὅ,τι ἐν Ἑλλάδι λέγεται ῥαχιά· τὸ δὲ ὑποκριστικὸν τὸ ἄρμῃ σημαίνει πάντα λόφον· μόνον ἐν Σιταίᾳ δὲν διαστέλλονται. Εἰκάζομεν ὅτι κατ' ἀρχὰς ἐλέχθησαν οὕτως ἐκεῖνοι οἱ ἐπιμήκεις λόφοι, οἵτινες ἀπετέλουν τὸν σύνδεσμον καὶ τὴν συναρμογὴν τῶν παρακειμένων ὑψηλοτέρων, ὅθεν ἐγενικεύθη.

ἀγνικὰ τὰ, τὰ ἄνευ ἀκάνθης αἵματος καὶ λεπῶν μαλακόδεσμα

π. χ. αἱ σπηλαί, πουλύποδες, τευθίδες κ.τ.τ. τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχίων μαλάκια λεγόμενα. Πρβλ. Γαληνοῦ περὶ Τροφῶν Δυνάμ. 3. Ἐν Κεφαλληνίᾳ λέγονται ἀγνά, ὅπως ὁ κ. Τσετσέλης ἐν τῷ Γλωσσάρῳ τῆς Κεφαλληνίας ἀναφέρει. Ὁ Πεταλᾶς ἐν Ἰδιωτικῷ Θήρας γράφει «ἀγνὰ τὰ, οἱ νήστιμοι ἰχθύες, οἱ ἀγνὴν ὡς εἰπεῖν τροφήν παρέχοντες. Ἀλλὰ τὴν ἐρμηνείαν ταύτην δὲν νομίζομεν ὀρθήν, διότι καὶ οἱ καρκίνοι καὶ ἀστακοὶ καὶ ἄλλα ὅστρεα παρέχουσιν εὐχ ἥττον νήστιμον καὶ ὁ δὲ ἀγνὴν τροφήν, ἀλλ' οὐκ ὀνομάζονται διὰ τοῦτο ἀγνά. Ἡ λέξις ἀγνὸς διασωθεῖσα ἐν Κρήτῃ δηλοῖ τὸ τρυφερόν, μαλακόν, π. χ. τὸ δέρμα τοῦ νηπίου, τοὺς νεαροὺς κλάδους τῶν δένδρων, τῆνθη κ.τ.τ. ἐντεῦθεν ἄρα ἡ ὀνομασία τούτων ἅτε τρυφερῶν. Πρβλ. καὶ τὴν λέξιν σεμνός=ἰσχνός, ἀσθενής, ἀδύνατος κ.τ.τ. λέγεται δὲ καὶ ἐπὶ ἀνθρώπων νεοσούντων, π. χ. «πῶς περνᾷ ὁ...;» «σεμνός εἶναι=κακῶς ἔχει, πρὸς δὲ καὶ ἐπὶ ζώων απῶς πᾶν ὁφέτος τὰ ὄζα σας;» «πολλὰ σεμνὰ ἔχει». Φαίνεται ὅτι ἐκ τῆς παρὰ τοῖς κληρικοῖς ἀσκηταῖς μετὰ μεγάλης ἀδυναμίας τοῦ σώματος συνδεδεμένης σεμνότητος τοῦ ἥθους καθόλου ἀνεπτύχθη ἡ σημασία αὕτη, ἣν πιστώνει καὶ ὁ Δουκ. διὰ πολλῶν χωρίων ἐκ συγγραφέων τοῦ μέσου αἰῶνος.

ἀναδίδει: ἀναπέρπει ὕδωρ καὶ οὕτω γίνεται ὑγρασία. Ἐντεῦθεν λέγεται ἀναδίδουσι τὰ πυροβολικὰ (οὕτω λέγονται ἐν Κρήτῃ ἅπερ ἄλλοι τσακμακόπετρες λέγουν), τὰ σπέρτα, τὸ μπαρούτι κ.τ.τ.» ἡ δρόσος τῆς πρωΐας λέγεται μὲν δροσιὰ, δροσοῦλα, δροσεράδα, ἀλλὰ καὶ ἀνάδοσις) καὶ ἀναδεράδα· ἐκ τοῦ ἀναδερός=ὕγρός· «ἐπᾷ ὁ τόπος ἀναδερός καὶ δὲν κάνει νὰ χώσωμεν τὰ ροῦχα». Ἐν Θήρᾳ λέγεται ἀνεδοσὰ=ἀναδοσία—ἀνάδοσις ἀτμοῦ, ἀναρύσημα γῆς» Πεταλᾶ 15· πρὸς δὲ ἀνεδοσόβορασι καὶ ἀνεδοσόβορχη «ἡ τοιαύτη νοτερὰ κατὰστασις τῆς ἀτμοσφαίρας συνεπιγιγνομένη ἰδίως τῷ νοτίῳ ἀνέμῳ, καθ' ἣν βράζει τρόπον τινὰ ὁ ἀναδοθεὶς ἀτμός καὶ ὡς ψιλὴ βροχὴ ὑγραίνει τοὺς ἐν τῇ γῇ». Ἡ χρῆσις τοῦ ἀναδιδόναι ἐπὶ τῆς σημασίας ταύτης παλαιά, πρβλ. Ἡροδότου Α' 179 καὶ μάλιστα Ζ' 26 «ἄνα πηγαὶ ἀναδιδούσι».

ἀσβολώνω=ποιῶ τινὰ ἀνάπηρον, αἰκίζομαι, κακοποιῶ τινὰ καὶ ἀσβολωμένος=ἄτυχός π. χ. ἡμέρες κακὰς κ' ἀσβολωμένες. Τὸ ἀρχαῖον ἀσβολάω καὶ ἀσβολῶ (ἔθεν τὸ ἡμέτερον) ἐδήλου καταιθαλοῦν, μελανοῦν καὶ ἐλέγετο ἐπὶ τῶν καταισχυνομένων. Πρβλ. τὸ ὑπὸ τοῦ πεοιλημένου μοι διδασκάλου κ. Κόντου παρατεθειμένον χωρίον τοῦ Ὁριγένους ἐν Γ' λωσσ. Παρατηρ. 105 «ἐπεὶ καὶ νῦν ἐπὶ τῶν καταισχυνομένων ἡ συνήθεια τῷ ὀνόματι (ἀσβόλη) κέχρηται». Ἐντεῦθεν ἀνεπτύ-

χθη ἢ σημασία τοῦ καταβεβλημένου εἶναι (πρβλ. κατηγοροῦμαι = γίνομαι κάτισχνος, καὶ κατηγορημένος = ἰσχνός ἐν Κρήτῃ. Λέγεται δὲ καὶ ἐπὶ ζώων), πᾶσχειν, δυστυχεῖν, ὅθεν ἐλέχθη καὶ ἐπὶ τοῦ διὰ πληγῶν παθήματος, πρβλ. Προδρ. Α' . 48 ἔχεις με χρόνους δώδεκα ψυχρούς κ' ἀσβολωμένους· καὶ Λάμπρου Rom. σελ. 64 στ. 1504 ἡσβολωμένης κόρης· καὶ Ἐρωτοκρίτου ἐπέρνα μέρες σκοτεινές, νύχτες ἀσβολωμένες. Τὴν πρώτην σημασίαν διαβλέπει τις ἴσως ἐν τῷ Ἑπειρωτικῷ πρβλ. Ἀραβαντ. Συλλ. 294 αὐατιά ἄς σὲ κάψῃ, κυνηγέ, φωτιά κ' ἄς σ' ἀσβολώσῃ. Ἰσχυρότερον εἶναι τὸ σύνθετον ἀπασβολώνω (ὃ λογιώτατός τις παρήγαγεν ἐκ τοῦ ὁμηρικοῦ ἐπεσβόλος!) καὶ τὸ κατασβολώνω ἐν Γαδάρου Διηγ. 530. Καὶ ἐν Κυθήροις λέγεται ἀνασβολωμένος.

δροσιὰ ἢ 1) = ἡ δρόσος, ἡ καὶ δροσεράδα λέγεται. 2) = οὐδέν, ἐν ἀρνητικαῖς φράσεσιν, καὶ ἐν ἀπαντήσεσιν (πρβλ. τὴν χρῆσιν τοῦ τίποτε) «δὲ μού 'δωκε δροσιᾶ». «ψήνετε πρᾶμα (= τίποτε);» «δροσιᾶ» ἀπαντᾷ ὁ ἐρωτώμενος. Ἐκ τούτου λέγεται κωμικώτερον «ψηνόμενε δροσιῖτες» ὅπερ ἄλλως σημαίνει εἶδος μυκήτων· (δροσιῖτης ἐν Θήρᾳ εἶδος ἰχθύος, ἐν Πάρῳ εἶδος σκυλλοψάρου, ἐν Κεφαλληνίᾳ ὁ σίκυς). (Πρβλ. ἀγκασθῖτες, βρουδαλιῖτες, κρασιῖτες, κοπριῖτες ὃ καὶ ἐπὶ νοσηρῶν ἀνθρώπων εἰρωνικῶς λέγεται, ἐλιδιῖτες κ.τ.τ. πάντα εἶδη μυκήτων) «ἔφαες πρᾶμα; δροσιῖτες». Ἡ σημασία αὕτη προῆλθε πάντως ἐκ τούτου ὅτι ἡ δρόσος εἶναι μικρὸν καὶ εὐτελές τι ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὴν βροχὴν· τὸ δὲ ὀλίγον εὐκόλως περιπίπτει εἰς τὴν ἐννοίαν τοῦ οὐδέν (πρβλ. τὸ ὀλίγον οἱ εὐκότα παῖδα γείνατο Ἰυδαεύς). Ἀλλὰ τὴν ἐννοίαν τοῦ οὐδέν ἐκφράζουσιν οἱ Κρήτες ἐν ἀρνητικαῖς ἐκφράσεσι καὶ ἐν ἀπαντήσεσι καὶ δι' ἄλλων περιεργωτέρων τρόπων, τ.ἔ. διὰ τῶν λέξεων πρᾶμα, ἔλεος, ἐλεημοσύνη, ἐλέησι, ψίχαλο, θρουλί, μπουκιά (τὰ τρία τελευταῖα μόνον ἐπὶ ἐδεστῶν) σταλὲ (σταλιᾶ) (ἐπὶ ποτῶν). Ἐν Θήρᾳ κατὰ Πετάλᾳν 56 τὸ ἔλεος. Τοῦ πρᾶγμα τὴν χρῆσιν ταύτην ἐρμηνεύει τὸ ἐν Λάμπρου Rom. 286, 776 χωρίον «καὶ οὐ ξεύρω πρᾶγμα τίποτες μαντάτο διὰ τὴν κόρην»· ἐνθα τὸ πρᾶγμα καταντᾷ ἴσον τῷ τίποτε. Τὸ δὲ ἔλεος ἐλεημοσύνη ἐλέησι ὡς ἐκ τῆς φύσεως αὐτῶν ὀλίγον καὶ μικρόν τι δηλοῦντα, ἅτε ὀλίγου πάντοτε τοῖς ἐπαιτοῦσι διδομένου, εὐκολώτερον ἠδύναντο νὰ φθάσωσιν εἰς τὴν σημασίαν ταύτην. «ἔλεος τοῦ Θεοῦ δὲν ἔοχενε σήμερον» «ἔχετε σήμερον νὰ φάτε; δὲν ἔχομεν ἐλέησι» «ἐλεημοσύνην τοῦ Θεοῦ δὲ χωνεύει, μόν' ὅ,τι κ' ἄ φάῃ τὸ ξερνᾷ»· «σήμερό 'φαες κρέας; ἐγὼ! διᾶλε τὴν μπουκιά»· «κρασί 'πιες σήμερον. ἐγὼ! διᾶ ὅς σε σταλέ» κ.τ.τ.

λαβὴ = πληγὴ, τραῦμα «δὲν πόχω πῶς ἐκίνησεν ἕναν ὀρντοῦ γιὰ

μένα, μόνο διαλέξαν τους καιρούς ποῦ ἔχω λαβὴν ἐς τὴν χέρα»· ἡ λέξις λαβὴ=πληγὴ, τραῦμα εἶναι εὐχρηστος καὶ ἐν Καλύμνῳ. Ἐντεῦθεν παράγεται τὸ ῥῆμα λαβώνω ὅπως ἀπὸ τοῦ πληγὴ τὸ πληγώνω, ὅθεν λάβωμα καὶ λαβωματιά καὶ ἐν Κρήτῃ λαβώματὲ = τὸ τραῦμα. τὸ λαβωματιά τοῦ Δουκ. ὁ δὲ Κορ. ἐν Ἀτ. Δ' 271 ὑπολαμβάνει ὅτι ἀποδεικνύει τὴν ἐκ τοῦ λάβη ἀδύνατον παραγωγὴν τοῦ λαβώνω, ἐγένετο κατ' ἐπίδρασιν τῆς ἐπομένης συλλαβῆς ὅπως λέγεται ἐν Κύπρῳ καὶ πολιοῦ ἀντὶ πολιοῦ κ.τ.τ.

Λητάρι τὸ=σχοινίον· τοῦτο ἀναφέρει Δουκ. ὑπὸ τὸν τύπον εἰλη-
τάριον=volumen, codex, καὶ εἰλητὸν corporale, linteum cui
nullo interjecto discus et calix superponuntur. ἀναγινώσκα-
ται δὲ καὶ ἐν τῇ μεσαιωνικῇ γραμματείᾳ, λ. χ. Trois poèmes
σελ. 243 κ' ὀπίσω τὸν ἐκλούθησε σκυλλὴν μὲ τὸ λυτάριν (γρ. λητά-
ριν). Περὶ τούτου ὁ Κορ. Ε' 174 γράφει αλυτάρι, Δουκ. τὸ ἐξηγεῖ
λωρίον μὲ τὸ ὅποιον δένονται οἱ κυνηγετικοὶ σκύλοι καὶ τὸ ἐρμηνεύει
Γαλλιστὶ Lesse. λυτάριον ἀπὸ τοῦ λύω». ἀλλ' ὅτι ἐκ τοῦ λύω δὲν
θα ἀνεπτύσσεται ἡ ἔννοια τοῦ σχοινίου, δι' οὗ δένομεν, ἐννοεῖ ἑκα-
στος. Π' ἐκ τοῦ μεσαιωνικοῦ ῥήματος εἰλέω ἐξ οὗ εἰλητὸν (=στρεπτόν,
δηλ. σχοινίον) εἰλητάριον παραγωγὴ εἶνε προφανής.

μαργώνω.=ἀποναρκοῦμαι, πῆγνυμαι ὑπὸ ψύχους, ξεπαγιάζω.
ὁμοίως καὶ ἐν Ἡπείρῳ καὶ ἐν Κεφαλληνίᾳ καὶ πολλαχοῦ πρὸς. Ἀρα-
βαντ. 242 «πατῶ ἐς τὰ χιόνια καίνομαι καὶ ἐς τὴν φωτιὰ μαργώνω»·
μαργωσιὰ ὁ καιρὸς τῆς πῆξεως· νάρκωσεως· τὸ ῥῆμα μαργόω εἶπε καὶ
Πινδ. Νεμ. Θ' 19 καὶ Αἰσχ. Ἰκετ. 758 ἐπὶ τῆς αὐτῆς τοῦ μαρ-
γάω καὶ μαργαίνω σημασίας· μαίνεσθαι, ὑβρίζειν, ἐνθουσιᾶν, ἐξ ὧν
κατὰ φυσικὴν ὁλως ἀνάγκην προέρχεται ἡ κατάστασις τῆς νάρκης,
καρώσεως· τούτην δὲ ἡμεῖς περιορίσαμεν σὺν τῷ χρόνῳ ἐπὶ τῆς διὰ
τὸ ψῦχος καρώσεως, οὕτω δὲ καὶ τὸ ῥῆμα τοῦτο κατὰ μικρὸν ἐτράπη
εἰς τὴν ὁλως ἀντίθετον τῆς πρώτης σημασίαν.

ντηροῦμαι ἐντηρούμουνε ἐντηρήθηκα=φοβοῦμαι, δειλιῶ,
ντήρησι=ὁ φόβος, δειλία, καὶ ἐπιρρ. ἀντήρητα=ἄνευ φόβου· πᾶν-
τως σύνθετα ἐκ τῆς ἐν-καὶ τηρέομαι· ἡ ἔννοια τοῦ φόβου ἀνεπτύχθη
φυσικῶς ἐκ τῆς τοῦ τηρεῖν ἑαυτὸν (τὸ ἐντηρεῖν δὲν μνημονεύεται ὑπὸ
τῶν ἀρχαίων), φυλάττειν ἑαυτόν, προσέχειν κ.τ.τ. πρὸς. καὶ τὸ ἀρ-
χαιοῦν μέλλω. Τὸ δὲ ἀντήρητα δὲν λέγεται ἀντὶ ἀνεντήρητα κατὰ
συγκοπὴν, ἀλλ' ἐσχηματίσθη ἀπὸ τοῦ παθητικοῦ ῥηματικοῦ τοῦ ντη-
ροῦμαι ὃ σώζεται ἐν τῷ ντηρητικῷ = προσεκτικῷ. πρὸς. ἀγγιχτος
ἀπὸ τοῦ γγίζω οὐχὶ ἀντὶ ἀνέγγικτος, ἀγδίκητος οὐχὶ ἀντὶ ἀνεκδίκη-

τος ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ γδικαῦμαι-γδίκησι, ὁμοίως ἀρίφνητοι, πρβλ. Ἑρωτοκρ. 260 ἐπίσταν ἀρίθμητοι. 301 ἄλλαις πολλαῖς κ' ἀρίθμηταις. 333 πολὺς λαὸς κ' ἀρίθμητος. Κρητ. Δραμ. 190 τ'ἀρίφνητα, 292 ἀρίφνητα, 312 ἀρίφνητος· καὶ ἄριφος ἀναφέρει ἐκ Θήρας ὁ μακαρίτης Πεταλᾶς — ἄγνωστος. Τούτων τὸ μὲν ἀρίφνητος λέγεται ἀντὶ ἀναρίθμητος, τὸ δὲ ἄριφος πιθανὸν ἀντὶ ἀνάρριθμος· τὸ ἐν τῇ ἀρχῇ α ὑπελήφθη ὡς στερητικόν, γὰρ τὸ ἡμέτερον αἶσθημα δὲν ἀμερίμνησε πλέον. Ὁμοίως λέγεται ἀμέρωτος ἐκ τοῦ μερώνω οὐχὶ ἐκ τοῦ ἀνημέρωτος, ὅπως ἐδιδάχθη, διότι τοιαύτη συγκοπὴ οὐδένα ἔχει λόγον¹. Ὁμοίως τὸ ἄψητος οὐχὶ ἀπὸ τοῦ ἀνάψητος ἢ ἀνήψητος κ.τ.τ. Ἐπειδὴ δὲ οὕτως ὑπῆρχεν διπλᾶ τοιαῦτα ἐπίθετα, τὰ μὲν ἐκ τῶν ἀσυγκόπτων καὶ πλήρων ἀρχαίων ἐσχηματισμένα, τὰ δὲ ἐκ τῶν συγκεκομμένων καὶ νέων, τούτου ἕνεκα ἐπῆλθεν καὶ σύγχυσις τις εἰς τὸ περὶ τούτων αἶσθημα ἡμῶν, διὸ λέγεται ἄψητος καὶ ἀνήψητος (καὶ Πεταλ. 21) καὶ ἀνεψητάρη, ἀπλutos καὶ ἀνήπλutos (καὶ Πεταλ. 21) κατὰ τὸ ἀνήμπορος (καὶ ἀνέμπορος παρὰ Δουκ.) ἀνήξευρος, ἀνίδεος ἀνήμερος, κ.τ.τ. (καὶ ἀνηπόρπιδο Πεταλ. 21). Κατ' ἄλλα δὲ ἐλήφθη ὁλόκληρον τὸ ἀνα, ἥτοι διὰ τὸ ἀνάξιος, ἀνάρμοστος ἀνάλεστος ἀνάλατος κ.τ.τ. ἐλέχθη καὶ ἀνάκακος Πεταλ. 19 ἀνάμελος—ἀμελής, ἔπειτα ἀνάπαλος—ἀπαλός· ὅτι δὲ ἐν τούτοις δὲν πρέπει νὰ ζητῆται παναρχαῖόν τι ἀνα—α στερητικόν, ὅπως ἤδη ἐγένετο, ἐννοεῖται οἰκοθεν· κατ' ἄλλα δὲ πάλιν οἷον ἀνέτοιμος, ἀνέπαρος, ἀνεπίληπτος, ἀνεκδιήγητος, ἀνέλπιστος, ἀνεξήγητος κ.τ.τ. ἐλέχθη καὶ ἀνέγνωρος τοσοῦτω μᾶλλον ὅσω καὶ ἐγνωρίζω κ.τ.τ. λέγονται μεινᾶσης τῆς αὐξήσεως καὶ ἐν τῷ ἐνεστῶτι· ὁμοίως ἀνέμοιαστος = ἀνόμοιος ἐκ τοῦ μοιάζω κ.τ.τ.

ὄρμαθος ὁ = τὸ ὑπεράγαν ὄριμον σῦκον, οὗ διὰ τὴν ὀριμότητα ἐπέκειται ἢ ἀπὸ τῆς συκῆς πτώσις· ὄρμαθος (ἰσχάδων Ἀριστοφ. Λυσ. 647) ἐδήλου παρὰ τοῖς παλαιαῖς τὰ ὁμοῦ συνερραμμένα σῦκα (τσκαπέλλα) (ἃ ἐν Στενημάχῳ λέγονται τραχηλιές, ἐν Κρήτῃ δὲ συκομαῖδα = συκομαγίς τοῦ Εὐσταθίου) καὶ ἐντεῦθεν κατ' ἕκτασιν ὀνομασθήσαν οὕτω τὰ τοσοῦτον ὄριμα σῦκα ὥστε νὰ ἑρμαθισθῶσι. Δουκ. καὶ Κοραῆς μνημονεύουσιν ὄρμαθιά «ὄρμαθιά μαργαριτάρια», πρβλ. καὶ Ἀράβαντ. 162 καὶ 251 «κρεμαῦνται ὄρμάθες τὰ φλουριὰ κ' ὄρμάθες οἱ ῥουμπιέδες». Τὸ ῥῆμα λέγεται ὄρμαθιάζω = γίνομαι ὄριμος

¹ Οὕτω καὶ τὸ συστάμενος τῶν Θηραίων δὲν πρέπει νὰ ὑποληφθῇ ὅτι λέγεται ἀντὶ συνιστάμενος ἀλλ' ἀπὸ τοῦ στάμενος μετὰ τῆς συν. Τὸ στάμενος ἀπαντᾷ καὶ ἐν Προδρόμῳ = χρήματα, καὶ ἐν Κρήτῃ εἶναι ἐν χρήσει = ὁ ἐν καθεστηκυίᾳ ἡλικίᾳ, ὅθεν συνετὸς ὅπως ἐννοοῦσιν οἱ Θηραῖοι.

καὶ ὠρμαθιασμένα=ὄριμα. Ἐν Ἡπείρῳ «δυὸ φλουριά ὠρμάθιασε» Ἀραβαντ. 135.

Τὸ χνάρι, οὕτω λέγεται ἐν Κρήτῃ τεμάχιον δέρματος ραπτόμενον ἢ ἐρραμίνον ἐπὶ τοῦ κατωτάτου μέρους τοῦ ὑποδήματος· «δὲν ἔχω χνάρι περτοὶ νὰ ῥάψω τὰ στιθάνια μου»· «δὲς μου ἵνα χνάρι περτοί»· οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι εἶναι τὸ ἰχνάριον, ὃ κατ' ἀρχὰς ἐδήλου τὸ ἰχνοσ, ὅπως ἐν τῇ μεσαιωνικῇ γραμματείᾳ συχνότατα ἀπαντᾷ, πρβλ. Λάμπρου Rom. 5, 99 «ἰχνάριον κυνηγοῦ ποσῶς νὰ ἐγνωρίσης» καὶ νῦν ἐτι πολλαχοῦ ταύτην ἔχει τὴν σημασίαν, Pass. δίστιχ. 103 «ἀπὸ τὴν πόρτα σου περνῶ τὰ χνάρι σου γνωρίζω· πρβλ. καὶ χνόποδα=ἰχνη τῶν ποδῶν Κορ. Β'. 411. ὃ καὶ Trois Poém. 310, 2433 «ἀνθρώπων ἦν ἰχνόποδα=ἰχνη ποδῶν. Ἐκ τούτου ὠνομάσθη καὶ τὸ μέρος ἐκεῖνο τοῦ ποδὸς ὃ ἀφίει τὰ ἰχνη. Δουκ.» ἀκρόχναρον «extremum plantae pedis. Gloss. Graecobarb. ἀκροδημάτιζε, ἐπ' ἄκροις τοῖς βήμασιν ἴστασο, εἰς τὰ ἀκρόχναρά σου στάθου». Μετὰ ταῦτα δὲ ἐλέγχθη οὕτω καὶ τὸ περὶ τὸ μέρος τοῦτο τοῦ ποδὸς δέρμα. Τὸ δὲ τῶν κατοίκων τῆς Στεννημάχου (ἰ)χνάρ(ι)=ἄπειρος «χνάρ ποῦ εἶσαι!» οὐδὲν κοινόν μοι φαίνεται ἔχον τῷ ἡμετέρῳ, ἀλλ' ὅτι προήλθεν ἐκ τοῦ ἔθνος-ἔθνάριον-ἔχνος (οὕτω λέγονται ἐν Κρήτῃ τὰ ζῶα) (ἰ)χνάρι. Ἐν Θήρᾳ ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἰχνοσ λέγεται ἐμπλεῖα παρηγόμενον ἐκ τοῦ ὀπλή, πρβλ. Ἡσυχίου ὀπλή· ὄνυξ κτήνους, ἄλλοι δὲ ἐπὶ ποδῶν ἀνθρώπου.

Ἐν τοῖς καταλεχθεῖσι παραδείγμασι παρατηροῦνται σημασιολογικαὶ μεταβολαὶ δυνάμεναι διὰ τῆς ἱστορικῆς ἐξετάσεως νὰ διαφωτισθῶσιν. Ἐν ἄλλοις ἢ μὲν σημασία οὐδεμίαν παρέχει δυσκολίαν, ἀλλ' ἢ διὰ γνῶσιν τῆς λέξεως ἀπαιτεῖ πείραν τῆς παραγωγῆς καὶ μεταβολῆς τῆς κλίσεως τῶν λέξεων. Οὕτω λ. χ. λέγεται ἐν τῇ δυτικῇ Κρήτῃ κατητῶ, ἐν δὲ τῇ ἀνατολικῇ καπατῶ=ἡσυχάζω, λ. χ. ἔς τὸν κ.... ποῦ δὲν κατητᾷ πολλά παλούκια μβαίνουν. Τὸ ῥῆμα τοῦτο φαίνεται ὅλως ἀλλόκοτον, ἀλλ' ὃ παρατηρήσας τὰς ἐν τοῖς ἐνεστωτικαῖς θέμασι μεταβολὰς εὐκόλως ἀνευρίσκει ὑπὸ τὸ παρηλλαγμένον κατητῶ τὸ ἀρχαῖον κατατάσσω ἢ κατατάζω κατὰ νεωτερικὸν τύπον. Ἐκ τῆς σημασίας τοῦ τιθέναι εἰς τάξιν προήλθεν ἡ ἀποτελεσματικὴ τοῦ ἡρεμεῖν, ἡσυχάζειν· πρβλ. Ἑρωτοκρ. 290 «ὅλα τὰ φτειάνουν οἱ καιροί, κ' ὅλα τὰ κατατάσσουν» καὶ 294 «οἱ ἀνέμοι κατατάσσουν»=ἡρεμοῦσιν, ἀτρέμας ἔχουσιν, καὶ Λάμπρου Romans 184 στ. 1784 νὰ ἔλθω μετὰ λόγου σου ἢ ἐδῶ νὰ κατατάζω = μείνω, ἡσυχάζω, καὶ Δουκ. κατατάζειν mitigare, placare, ἐκραιεῖσθαι, εἰρηνεύειν. Ὅπως ἀντὶ τοῦ σκάζω ἢ σκάνω τῶν

ἄλλων Ἑλλήνων, ἡμεῖς ἐν Κρήτῃ λέγομεν σκῶ, σκῶς, σκῶ, ἀντὶ τοῦ σπάζω ἢ σπάνω, ἡμεῖς, ὅπως καὶ οἱ παλαιοί, σπῶ, σπῶς, σπῶ ἀντὶ τοῦ ἄρπάζω ἄρπῶ κ.τ.τ. καὶ ὅπως λέγεται ἐρώτηξα ἐπερπάτηξα, ἀπάντηξα κττ. ἔπειτα (ἐ)ρωτῶ, περπατῶ, ἀπαντῶ κ.τ.τ. οὕτως ἐλέγχθη καὶ ἑκατήταξα θᾶ κατητάξω κατητῶ. πρὸλ. περὶ τούτων ὅσα διελήφθησαν ἐν Ἀθηνᾶς Τόμ. Α΄. σελ. 257 κέξ. καὶ Einleitung σελ. 390 κέξ. τὸ δ' ἢ ἀντὶ τοῦ α κατητῶ ἔχει ὅπως τὸ ἀπηλογοῦμαι, ἀνημένω κ.τ.τ. περὶ ὧν ἴδε Ἀθηναίου τόμ. 10, σελ. 103 κέξ.¹ καὶ Einleitung σελ. 63 κέξ. Ἄλλα παραδείγματα ἐσφαλμένης αὐξήσεως ἴδε ἐν Γλωσσικαῖς Παρατηρήσεσι τοῦ πᾶσαν ἀρετὴν ἀγαθοῦ φιλάκτου καθηγητοῦ ἡμῶν Κ. Κόντου, σελ. 87.104.

Διὰ τῆς γνώσεως τῆς παραγωγῆς τῶν λέξεων ἀπ' ἀλλήλων ἐρμηνεύονται καὶ τὰ ἀκόλουθα φαινόμενα. Ἀπὸ τῶν χρόνων τοῦ μεσαιωνικοῦ Ἑλληνισμοῦ ἤρξαντο τὰ χρωμάτων δηλωτικὰ ἐπίθετα νὰ ἐκφέρωνται ὀξυτόνως εἰς -ός, πρὸλ. καστανός ἐν Ἀθηνᾶς τόμ. Γ΄. σελ. 548 παρατεθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Κόντου ἐξ Ὀργεοσφίου. Ἐν Κρήτῃ λέγεσαι βού(δ)ι μελισσό, γάιδας χεῶλος, αἶγα φρογῆ=φλογῆ=πυρρά, ὁμοίως λιθανὸ πρόδατο, ἔπι καπνερός, σταχτερός. Γνωστὸν πᾶσιν εἶναι τὸ γαλανός, οἱ δὲ Τσάκωνες λέγουσι κοκκινός ὀξυτόνως ἀντὶ κόκκινος ἀπὸ τοῦ κόκκου ὅπως πράσινος, κίτρινος κτλ. ἀπὸ τοῦ πράσου, κίτρου κτλ., ἐπὶ τινων δὲ Κυκλάδων ὀνόματα τοπικὰ ρυτῶν σχηματισθέντα λήγουσιν ὁμοίως εἰς -ός, λ. χ. ἐν Σύρῳ Λυγαρό, Ἀπηγανό, Ὀριγανό, Ἀγρελιό (Ἀγριελαιόν), Δονακό, Ἀργευτὸ (ἀρκευθίς), Ἀμυγδαλό. Περὶ τούτων ἔκαστα πρὸ ἐτῶν ὅτι ἀνάγονται εἰς ἄλλα παλαιότερα εἰς-οῦν (εον ἢ-εον), ἀλλὰ τώρα ἔχων πρὸ ὀφθαλμῶν ὅτι ταῦτα ἐν τοῖς ἐσχάτοις χρόνοις μάλιστα ἐπέδωκαν, δὲν πιστεύω ὅτι μέχρι τῶν χρόνων τούτων ἐσφύζετο ὁ παλαιότερος οὗτος σχηματισμὸς εἰς -οῦν, διὸ προτιμῶ ν' ἀποδώσω εἰς τοὺς ἀρχαίους τούτους τύπους ἔμμεσον μόνον ἐπίδρασιν ἐπὶ τὴν δημιουργίαν τῶν νεωτέρων. Ἐπειδὴ δηλονότι ἐλέγετο διπλὸς τριπλὸς ἀντὶ διπλοῦς τριπλοῦς, δίπλη καὶ τρίπλη καὶ διπλῶνω, χρυσός ἀντὶ χρυσοῦς, χρυ-

¹ Ὁ Πεταλᾶς ἐν Ἰδιωτικῷ Θήρας σελ. 77 ἀναφέρει ἐπίθετον καταχτερός -ή-ός, ὃ λέγεται κυρίως ἐπὶ ἐδεσμάτων κατευναζόντων τὴν ἐξ ἄλλης καρυκευτικῆς τροφῆς προσελθοῦσαν ταραχὴν τοῦ στομάχου. Ἄν δὲ μὴ παντάπασιν σφαλῶμεθα, τὸ ἐπίθετον τοῦτο λέγεται ἀντὶ καταταχτερός ἐκ τοῦ καταταχτός=καταταχτός, διότι καὶ τὸ καττάσσειν ἐλέγετο ἐπὶ τοῦ πέσσειν. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν συγκοπὴν τῆς συλλαβῆς τα, πρὸλ. ὅσα περὶ τούτου διελήφθησαν ἐν τῷ περιοδικῷ τοῦ Kühn τόμ. ΑΓ΄. σελ. 118 κ. ἐξ.

σώνω, χρυσίζω καὶ χρυσάφι, ἀργυρὸς ἀντὶ ἀργυροῦς, καὶ ἀργυρώνω, μελάνος μελανάδα μελανιάζω, λευκὸς λευκαίνω, θρομβὸς θρομβώνω, πυρὸς πυρώνω πυράδα κτλ. ἐνομίσθη ὅτι παρὰ τὰ οὐσιαστικὰ καὶ τὰ ῥήματα τὰ δηλοῦντα ἢ χρῶμα ἢ οὐσίαν τινὰ ἠδύναντο νὰ σχηματισθῶσιν ἐπίθετα ὀξύτονα εἰς -ός δηλωτικὰ τοῦ χρώματος ἢ τοῦ περιεχομένου, τῆς οὐσίας, ἐντεῦθεν καὶ μέλισσα μελισσός, λιθάνι λιθανός, μελτζάνα μελτζανός, χέλυ χελλός, λυγαριὲς λυγαρός, ὀρίγανον-ὀριγανός, ἀμυγδαλέα ἀμυγδαλός κτλ. (Δὲν θὰ ἦτο ἄρα προτιμότερον νὰ λέγωμεν σήμερον καὶ σταχτὸ ἢ σταχτερὸ χρῶμα, οὐρανὸ, καθῆδρ ἢ καθῆφερὸ κτλ. ἀντὶ τῶν τουρκιζόντων σταχτί, οὐρνί κτλ. ;).

Ἐκ τῶν παρατεθέντων παραδειγμάτων κατέστη δῆλον, ὅτι εἰς ἐπιστημονικὴν κατανόησιν τῶν γλωσσικῶν φαινομένων ἐπιβάλλεται ἡμῖν πλήν τῆς λεξιλογικῆς καὶ φωνητικῆς ἐρεύνης καὶ ἡ ἱστορικὴ τῶν σημασιολογιῶν καὶ τῆς παραγωγῆς καὶ κατασκευῆς τῶν λέξεων, διότι ταῦτα πάντα συγκροτοῦνται καὶ συµμεταβάλλονται καὶ ἐπιδρῶσιν ἐπ' ἄλληλα, καὶ ὅτι μόνον ἡ τοιαύτη πολυμερὴς αὐτῶν ἐπισκόπησις καὶ βάσανος δύναται νὰ συµβάλλῃται εἰς ἀληθῆ διαφώτισιν αὐτῶν.

Γ. Ν. Χατζεδάκης.

Η ΑΥΤΟΚΡΑΤΕΙΑ ΛΙΒΙΑ

ΚΑΙ Η ΘΥΓΑΤΗΡ ΤΟΥ ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ¹

Σ'

Ἐν ἡλικίᾳ ὀγδοήκοντα ἐτῶν ἡ Λιβία οὐδὲν εἶχεν ἀπολέσει ἐκ τῆς ἐνεργητικότητος αὐτῆς. Ὁ χρόνος ὁ δαμάζων τὰς ρωμαλεωτάτας φύσεις εἶχε σεβασθῇ τὴν σθεναράν αὐτῆς ὑγίειαν, καταλείπων αὐτὴν ἀνεπηρέαστον πάσης νόσου καὶ πρεσβυτικῆς ἀναπηρίας. Τὸ εὐτυχές τοῦτο τῆς εὐεξίας φαινόμενον ἀπέδιδεν εἰς τὸν οἶνον τῆς Ἰστρίας, ὃν ἀποκλειστικῶς ἔπινε, καίτοι ὀριμὺν, ὡς ἔλεγε, τὴν γεῦσιν ποτὸν θαυμάσιον μακροβιότητος, οὗ τὴν τελεσφόρον ἐνέργειαν συνεπλήρου διαίτα ἀπολύτως φυτική. Ἡ αὐτοκρατορικὴ βασιλομήτωρ ἔζη διὰ λαχάνων καὶ ὀπωρῶν. Ἐν τῷ κήπῳ αὐτῆς ἐκαλλιεργεῖτο εἶδος σύκων, ἀπερ ἔφερον τὸ

¹ Συνέχ. καὶ τέλος ἴδε προηγ. φύλλάδ.